Трансфармацыя адукацыі: поўнае паглыбленне... у лічбу

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

— «Мы будзем або першыя, або ўжо не мае сэнсу, якія мы будзем» — гэта вашы словы, сказаныя паўгода таму. Скажыце, што ўжо зроблена для стварэння рэспубліканскага інфармацыйна-адукацыйнага асяроддзя? Ці не адстае нарматыўная база ад вашых планаў і задум?

— Магу з упэўненасцю сцвярджаць, што ў нас ёсць дакладнае разуменне, куды і як нам рухацца далей. Падрыхтаваны шэраг важных дакументаў, ад якіх напрамую залежыць лічбавая трансфармацыя адукацыі. Яны будуць рэгламентаваць і стандартызаваць інфармацыйна-адукацыйнае асяроддзе, каб усё было зразумела і празрыста, асабліва з улікам нашага міжведамаснага ўзаемадзеяння. Працэсы трансфармацыі закрануць не толькі змястоўную частку адукацыі, але і сістэму кіравання. Вельмі вялікае значэнне мы надаём разуменню і прыняццю новых правіл усімі прафесіяналамі, якія працуюць у сістэме адукацыі. Каб гэтага дасягнуць, арганізуем канферэнцыі і форумы, прыцягваем найлепшых спецыялістаў з усяго свету, каб тыя падзяліліся сваім досведам.

«Маючы доступ да ўсіх даных свету, проста недаравальна гэтым не скарыстацца».

Рэспубліканскае інфармацыйна-адукацыйнае асяроддзе прапісана як частка мерапрыемства ў Дзяржаўнай праграме развіцця лічбавай эканомікі і інфармацыйнага грамадства на 2016—2010 гады. Заўважу, што рэгламенты дзеяння падобнага асяроддзя будуць адкрыты і для дзяржаўных, і для прыватных партнёраў. Уся інфраструктура павінна быць празрыстай і зразумелай як нам (тым, хто ёй кіруе), так і тым, хто ёй карыстаецца.

Мы ўжо падалі на ўзгадненне калегам у іншыя міністэрствы праект указа кіраўніка дзяржавы, які «ўзаконіць» стварэнне інфармацыйна-адукацыйнага асяроддзя, парадак узаемадзеяння і кіравання. Наш выбар — платформавы падыход, дзе ўваход у сістэму будзе адзіны. Гэта значыць, што з яго можна будзе трапіць на інфармацыю любога ўзроўню: ад простага даведачнага тэксту да складаных сэрвісаў. Прычым гэта можа зрабіць любы ўдзельнік адукацыйнага працэсу: ад школьніка да прадстаўніка найвышэйшага менеджменту ў адукацыі. Толькі ўзровень доступу да інфармацыі будзе адрозніваццa ў розных катэгорый. Адзіная платформа ахопіць усе ўзроўні адукацыі, стане часткай электроннага ўрада, адпаведна, закрые ўсе патрэбы ў зборы і апрацоўцы даных.

Да 2020 года праект «Электронная школа» павінен ахапіць ужо 80 працэнтаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі. Навучальныя ўстановы аб'яднаюць у адзіную інфармацыйную сістэму з элементамі статыстычнага аналізу. На кожным узроўні прадугледжана свая спецыфіка. Так, для школ будзе дзейнічаць адзіная платформа па электронным журнале, а ўласнікам інфармацыі стане Міністэрства адукацыі.

Фота Анатоля КІСЕЛЬЧУКА.

Аналітыка для кіраўнікоў

— Усе кажуць, што настаўнікаў даўно трэба вызваліць ад руцінных запытаў і вялікай колькасці нікому не патрэбных звестак, якія толькі загружаюць педагогаў. А «Электронная школа» зможа разгрузіць педагогаў? Ці паралельна з электронным журналам яны па-ранейшаму будуць вымушаны весці і папяровы яго варыянт?

— Канчатковая мэта менавіта так і выглядае — настаўнік павінен займацца найперш педагагічнай дзейнасцю, а электронны журнал будзе генерыраваць справаздачнасць. Але паколькі ў ім фігуруюць персанальныя звесткі навучэнцаў, такія журналы павінны быць атэставаныя па бяспецы, і тое, што не атэстуюць, будзе забаронена. Я разумею, што пазбегнуць пераходнага перыяду ў нас не атрымаецца, хоць бы таму, што для засваення педагогамі патрэбных навыкаў і кампетэнцый патрабуецца пэўны час, трэба паклапаціцца і аб праграмах павышэння кваліфікацыі для настаўнікаў. Нягледзячы на лічбавізацыю працэсаў, у цэнтры ўсіх перамен усё роўна знаходзіцца чалавек — з яго і трэба пачынаць.

Я, напрыклад, вельмі хачу, каб папяровых журналаў увогуле не было, але па нашым заканадаўстве папяровы журнал з'яўляецца юрыдычным і бухгалтарскім дакументам, які здаецца ў архіў. А ўнясенне карэкціровак — не вельмі хуткі працэс. Сёння мы не кіруемся прынцыпам «а давайце аблічбуем усё». Трэба ацаніць усе працэсы і непатрэбныя ўвогуле выключыць з нашай практыкі. Паколькі ГІАЦ займаецца інфармацыйнымі тэхналогіямі, мы можам толькі прапанаваць спецыялістам, якія адказваюць за арганізацыю адукацыйнага працэсу, шмат ад чаго адмовіцца. Трэба задаць сабе пытанне, што трэба адкінуць, каб з дапамогай лічбавых тэхналогій з новай хуткасцю рушыць наперад.

— Ведаю, што ўжо створаны рэгістр навучэнцаў. А якая інфармацыя пра школьнікаў будзе ў ім акумулявацца?

— Я прыхільнік таго, каб збіраць усе звесткі, бо невядома, што ў патоку вялікіх даных можа аказацца заканамернасцю. Наша задача — максімальна спрасціць працэс іх збору, забяспечыць іх праўдзівасць, а потым укараніць сістэму аналітыкі, якая дапаможа выявіць самыя розныя заканамернасці. І ўжо на іх падставе будуць прымацца хуткія рашэнні, як змяніць сістэму адукацыі і з пункту погляду кіравання, і ў плане яе змястоўнага напаўнення. Мы можам уносіць у наш рэгістр самыя розныя даныя, збіраць звесткі пра навучэнца, пачынаючы з дашкольнай установы і да выпуску з універсітэта: пра яго спартыўныя і алімпіядныя поспехі, прагназаваць, куды далей ён можа паступіць з улікам яго паспяховасці і схільнасці да тых ці іншых навук. Маючы звесткі пра паспяховасць навучэнцаў у засваенні тых ці іншых прадметаў па ўсёй краіне, можна будзе прымаць кропкавыя кіраўніцкія рашэнні па карэкціроўцы, напрыклад навучальных праграм, па дапамозе пэўным рэгіёнам і пэўным навучальным установам.

«Нельга стаць адукаваным, проста робячы запыты ў «Гугл».

Пры стварэнні рэспубліканскага інфармацыйна-адукацыйнага асяроддзя мы вывучалі вопыт вельмі многіх краін: Кітая, Расіі, Германіі, Аўстрыі, Англіі, Польшчы, Фінляндыі, Эстоніі... Электронныя сістэмы кіравання ў тым ці іншым выглядзе дзейнічаюць паўсюдна, але са сваімі нюансамі, якія залежаць і ад узроўню лічбавых кампетэнцый у кіраўніцкага і педагагічнага звяна, і ад маштабаў краіны, і ад колькасці ўстаноў, ахопленых гэтымі сістэмамі. Прычым мы вывучалі не толькі дзяржаўны досвед, але і досвед буйных прыватных кампаній, у якіх ёсць уласныя адукацыйныя цэнтры і акадэміі з дзясяткамі тысяч супрацоўнікаў. Яны таксама займаюцца прагназаваннем і маніторынгам. Рэспубліканскае інфармацыйна-адукацыйнае асяроддзе мы стваралі з улікам чужога досведу, чужых памылак і, канешне, з улікам нашых рэалій і патрэб.

Узяць тую ж Эстонію, якая лічыцца адной з самых «прасунутых» краін у развіцці лічбавых тэхналогій, — яна ў дзесяць разоў меншая за Беларусь. Там лічбавую трансфармацыю распачыналі з фармулявання асноўнай ідэі: доступ у інтэрнэт — гэта канстытуцыйнае права кожнага грамадзяніна, як доступ да вады ці паветра. У сярэдзіне нулявых гадоў гэта насамрэч гучала вельмі інавацыйна. Але сёння ў нас доступ да інтэрнэту з мабільных прылад — амаль паўсюдны, і педагогам трэба з гэтым лічыцца. Усе хатнія заданні ўжо ёсць у сеціве, там можна знайсці праграмныя прадукты, якія дапамагаюць рашыць любыя задачкі. І ўзнікае заканамернае пытанне: як рэагаваць на такую рэчаіснасць? Маючы доступ да ўсіх даных свету, проста недаравальна гэтым не скарыстацца.

Каб не перавозіць паветра...

— Але сёння педагогі і псіхолагі кажуць ужо пра «эфект Гугл» — калі запамінаецца не змест, а месца знаходжання інфармацыі, шлях да яе. Заўважана, што сярэдняя працягласць канцэнтрацыі ўвагі ў сучасных дзяцей значна меншая, чым была раней, у пакалення «гугл» знікае здольнасць чытаць і разумець вялікія тэксты, арыентавацца без інтэрнэт-картаў на мясцовасці. Гэта ўсё пабочныя эфекты сучаснай цывілізацыі...

— Сто гадоў таму не ўсе людзі ўмелі чытаць, а сёння ўсе ўмеюць чытаць, але не ўсе хочуць гэта рабіць. На жаль, я нават за сабой заўважыў, што спажыванне інфармацыі моцна змянілася: калі дзесяць гадоў назад я шмат чытаў, то цяпер шмат гляджу: напрыклад, праглядаю тыя ж лекцыі ў інтэрнэце, відэа, дзе аўтары кніг зачытваюць урыўкі са сваіх твораў. Для эканоміі часу нават мой слых адаптаваўся да перамоткі: я гляджу ўсё на падвоенай хуткасці. Гэта рэчаіснасць, якую можна або адмаўляць, або прыняць. Таму я лічу, што дзяцей трэба вучыць новым кампетэнцыям: уменню арыентавацца ў вялікіх патоках інфармацыі, уменню здабываць яе, структураваць, адфільтроўваць важную і карысную ад другаснай, непраўдзівай ці ўвогуле фэйкавай. Калі чалавек у стане сфармуляваць праблему і знайсці яе рашэнне, не мае значэння, як ён спажывае інфармацыю. Нельга стаць адукаваным, проста робячы запыты ў «Гугл».

На маю думку, школьны курс інфарматыкі трэба прывязаць да набору кампетэнцый, якія вучань павінен атрымаць пасля яго засваення. Самы неэфектыўны спосаб навучання — калі настаўнік ці выкладчык расказвае, а школьнікі і студэнты слухаюць, таму што пачутае хутка забываецца. І зусім іншая рэч — візуалізацыя... Нацыянальны інстытут адукацыі актыўна працуе над стварэннем праграмных прадуктаў для школы, каб не атрымалася так, што мы пракладзём рэйкі, запусцім цягнікі, але тыя будуць перавозіць у вагонах паветра. Разам з тым думаем, як прыцягнуць у нашу школу міжнародныя праграмныя прадукты, напрыклад па прыродазнаўчых навуках, таму што законы фізікі — аднолькавыя для ўсіх...

Ёсць думка, што адукацыя павінна развіваць толькі тое, з чым не можа справіцца штучны інтэлект: гэта творчасць, крэатыўнасць, навыкі праектнай дзейнасці, планавання, расстаноўкі прыярытэтаў, уменне прымаць рашэнні, фарміраваць каманду, здольнасць рызыкаваць, эксперыментаваць, прыдумляць, мысліць крытычна. Абавязкова трэба развіваць у дзяцей праектнае мысленне і ўменне працаваць у камандзе. Калі клас дзеліцца на праектныя групы, ты ўжо не можаш проста спісаць у суседа па парце — вы ўсе разам павінны дасягнуць пэўнага выніку.

— У канцы лістапада пройдзе ўжо другая міжнародная спецыялізаваная выстаўка-форум «Інфармацыйныя тэхналогіі ў адукацыі». Што вы рыхтуеце для яе наведвальнікаў?

— Мерапрыемствы форуму будуць праходзіць на пляцоўках Falcon Club Minsk тры дні — з 28 па 30 лістапада. ITE 2018 абяцае стаць адным з самых маштабных мерапрыемстваў года ў адукацыі. На яго запрошаны 72 спікеры — вядучыя беларускія і замежныя спецыялісты ў інфарматызацыі: член Савета па развіцці лічбавай эканомікі, старшыня экспертнага савета ПВТ Аляксандр Курбацкі, рэктар БДУІР Вадзім Богуш, кіраўнік прадстаўніцтва «Майкрасофт» у Беларусі Антон Мякішаў, эксперт у галіне Webometrics Энрыке Ордуна-Мале (Іспанія), адукацыйны тэхнолаг Талінскай цэнтральнай рускай гімназіі Людміла Раждзественская (Эстонія), старшы дырэктар па распрацоўцы праграмнага забеспячэння кампаніі «Эпам Сістэмс» Павел Лібер і іншыя. Дзелавая праграма форуму ўключае канферэнцыі «Лічбавы ўніверсітэт», «Менеджмент універсітэцкіх бібліятэк». Пры падтрымцы Сусветнага банка пройдзе міжнародная канферэнцыя «Інфармацыйная сістэма кіравання ў сектары адукацыі: найлепшыя сусветныя практыкі для Беларусі». Асацыяцыя «Адукацыя для будучыні» арганізуе панэльную дыскусію на тэму «Якая школьная інфарматыка патрэбная для IT-краіны». Будуць абмяркоўвацца STEM-падыходы ў адукацыі. Запланаваныя таксама круглыя сталы «Лічбавы каледж», «Інфармацыйная бяспека ў адукацыі». Пройдзе фінал рэспубліканскага конкурсу праектаў «Інфармацыйныя і мабільныя тэхналогіі для адукацыйнага працэсу».

Адначасова будуць дзейнічаць пяць пляцовак: вялікая, разлічаная на тысячу чалавек, і чатыры — на 100 чалавек. І вызначыцца з выбарам, каго вы хочаце паслухаць, будзе даволі складана. Напрыклад, эксперт з Іспаніі раскажа, як беларускім ВНУ ўвайсці у топ-100 Webometrics, а адукацыйны тэхнолаг з Талінскай цэнтральнай рускай гімназіі падзеліцца сваім досведам і вынікамі ўкаранення IT-тэхналогій у краінах замежжа і СНД. Мы плануем, што форум збярэ за тры дні каля пяці тысяч удзельнікаў. Далучыцца да яго можа кожны, каго цікавіць тэма і хто жадае павысіць сваю лічбавую адукаванасць. Удзел ва ўсіх мерапрыемствах — бясплатны. Але пажадана папярэдне зарэгістравацца **на сайце ite.unibel.by.**

Афіцыйнымі партнёрамі ITE 2018 выступаюць беларускія і замежныя кампаніі — лідары ў сферы інфармацыйных і тэлекамунікацыйных тэхналогій. Інавацыйныя партнёры — Парк высокіх тэхналогій і IT-Academy.

Надзея НІКАЛАЕВА.